

Méně hysterie, držet se faktů, nabádá rektor polytechniky k návrhům VŠ zákonů

Emoce i oficiální nesouhlasy akademické obce provázejí od ledna dva věcné návrhy nových zákonů souvisejících s českým vysokým školstvím. O chystané reformě vysokoškolské legislativy i současné ekonomické situaci jsme hovořili s rektorem Vysoké školy polytechnické Jihlava Jakubem Novotným.

■ Jiří Varhaník

V roce 2010 jste se vyjádřili optimisticky, pokud jde o výhled dopadů „ekonomické krize“, kterou tehdy lidé zažívali už druhým rokem. Vydržel vám tento optimismus?

Z mé strany se v hodnocení skoro nic nezměnilo – optimistou zůstávám. Tím nechci říci, že není spousta problémů, ale pořád žijeme v zemi, kde jsme na tom velmi dobře a mnohdy si toho až neuvědomíme. A výhled? I když budou nějaké propady, podle mě to nebude nic dramatického, co by nebylo zvládnutelné.

I v Jihlavě lze ovšem sledovat takové trendy, že se lidé zbavují „papírových peněz“ a kupují třeba zlaté cihly. To byste hodnotil jako paniku, zbytečnou věc, anebo standardní investici...?

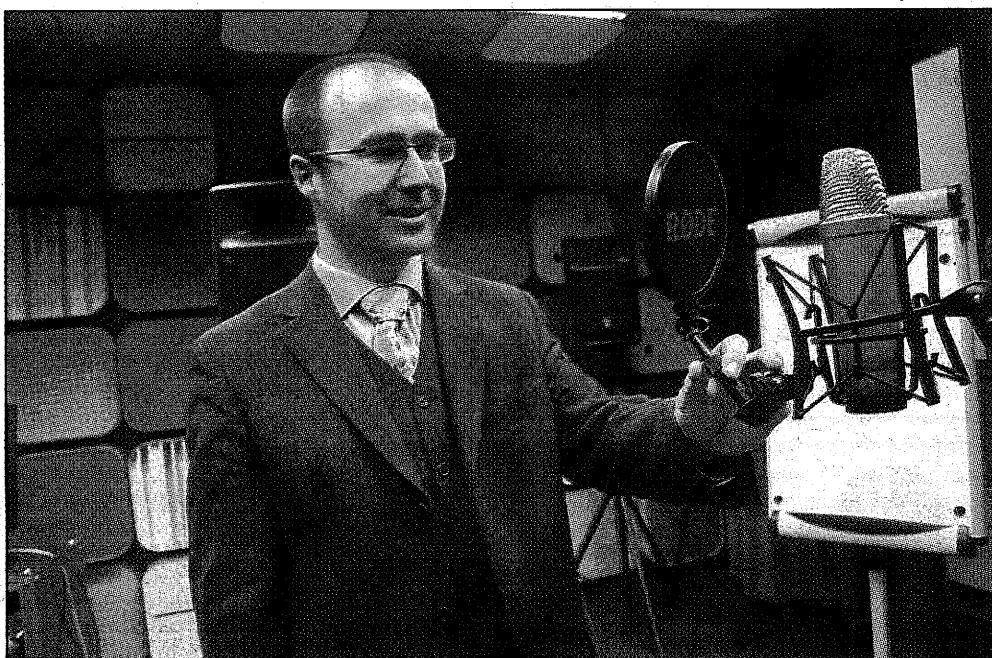
To je asi dáno zkušenostmi s vývojem akciových trhů. Příklad mi, že panika není namístě. Ekonomické chování člověka samozřejmě ovlivňuje okolí, takže někdy to, co začne jako mediální nastartovaná vlna, se může promítnout i do reálné ekonomiky. Ale ono se to pak často obrátí samo proti sobě. Když všichni začnou kupovat zlato, ovlivní to trh se zlatem.

Po posledních volbách jste ocenil, že lidé projeví ochotu jít do reformy. Zdůraznil jste nutnost důchodové reformy, stabilizace veřejných financí či zastavení růstu státního deficitu. Využili podle vás politici tento mandát?

V mnoha ohledech vláda, možná i vinou některých rozporů uvnitř koalice, tu sílu, kterou má, nevyužívá. Ale na druhou stranu nastartování jakékoli výraznější změny vždy naráží na odpor – někdy oprávněný, jindy nikoli. Politik musí zohledňovat všechny typy reakcí. On prostě nefrdí firmu, kde rozdá úkoly.

Takový odpor vůči změnám vidíme aktuálně na protestech proti věcným návrhům zákonů v oblasti vysokého školství – např. proti zavedení školného se systémem půjček. Vy sám jste se v minulosti vyjádřil jako zastánce školného. Trvá tento váš postoj?

Určitě trvá. Školné na vysokých školách je z mého pohledu liberálního ekonomického smysluplné a namístě. Jsem však zastáncem přímého školného, nikoli odloženého. Jako rektor veřejné vysoké školy se nicméně obávám, že zavedením regulovaného školného dále klesnou veřejné zdroje na vysoké školství, a to v situaci, která již nyní začíná být kritická. Pokud by byl navržený systém školného schválen, určitě bychom se snažili, aby školné na VŠPJ bylo co nejnižší. Chceme

REKTOR JIHLAVSKÉ POLYTECHNIKY Jakub Novotný v nové laboratoři zpracování signálu a multimédií v suterénu školy. Nejbližší velkou investicí jihlavské VŠP má být do tří let vybudování velké moderní posluchárny. Vyrůst má v těsném sousedství školy.

Foto: Jiří Varhaník

Co se děje kolem návrhu vysokoškolských reforem

■ Ministrem školství Dobešem podávané návrhy nových zákonů zavádějí do českého vysokého školství školné ve výši cca deseti tisíc na semestr a systém půjček na vzdělávání s odloženým splácením.

■ Návrh reforem při lednové protestní akci (s vyhazováním devadesáti melounů a protestním pochodem) odmítli studenti Univerzity Karlovy.

■ Nesouhlas s návrhem posléze vyjádřili i oficiální akademické orgány - Česká konference rektorů a Rada vysokých škol.

■ Návrhu je mj. vytýkáno údajné omezování akademických svobod, zavedení řízení škol podle libovůle politiků a komerčních zájmů či nařízené svázání studentů s bankami. Účet s fixací u jediné banky totiž budou muset mít řadu let.

být finančně dostupnou školou.

Řekněme si ještě na úvod, zda u nás stále trvá nižší zájem o technické obory? Ten by měl být změnami ve vysokém školství také do jisté míry řešen...

Jednoznačně trvá. Nedávno byl zveřejněn přehled úspěšnosti přijetí na jednotlivé vysoké školy či fakulty a tam bylo vidět, že technicky zaměřené školy se blíží sto procentům. Z toho vyplývá, že zájem maturantů o studium těchto oborů je bohužel nízký. To je trend, který bude těžké změnit.

Odpor proti návrhům

Nesouhlas s předkládanými vysokoškolskými zákony vyjádřili i Rada vysokých škol a Česká konference rektorů. Připomeňme, co je Česká konference rektorů a zda jste jejím členem?

Stávající zákon o vysokých školách vymezuje dvě reprezentace vysokých škol. Česká konference rektorů je jedním z těchto orgánů - sdružuje rektory veřejných, státních a soukromých škol. I já jsem jejím členem.

Jako zastánce principu školného jste tedy pod nesouhlasem se současným návrhem školného též „podepsán“. Ze strany Univerzity Karlovy vznikla dokonce i razantnější rezoluce a hovoří se o možnosti stávek po 27. únoru, pokud ministr návrhy zákonů podá...

Česká konference rektorů vydala zamítavé stanovisko k posledním dvěma verzím věcných záměrů zákonů, nežli šly do vlády. Ale oproti tradičním univerzitám je z pozice našich školy pohled na vysokoškolský

sektor skutečně trochu jiný. My nejsme tradiční univerzita, ale neuniverzitní škola s bakalářskými studii, takže spousta věcí vnímáme jinak. Například nutnost diverzifikace. Nicméně je třeba rozlišovat, že jde o návrhy dvou zákonů: Zákona o vysokých školách a Zákona o finanční pomoci studentům. A proces projednávání obou byl zásadně odlišný.

V čem odlišnost spočívala?

Věcný návrh zákona o finanční pomoci studentům se připravoval bez průběžného konzultování s reprezentacemi škol. K dispozici jsme měli až poslední verzi, která šla po zapracování některých připomínek do vlády. Tady bych se ke kritickým přidal - i já ho vidím jako málo prodiskutovaný. Spatřuji ho jako těžkopádné a kostrbaté řešení. Systém odloženého školného a půjček studentům, jak je navržen, se mi zdá (samozřejmě bez detailních analýz) jako administrativně náročné řešení. Rada efektů se tím může ztratit.

Naproti tomu první verzi návrhu Zákona o vysokých školách jsme dostali už někdy loni v březnu a postupně vzniklo asi sedm verzí. Tady mám jiný názor, než je ten většinový, prezentovaný v médiích. Skoro bych řekl, že nad tímto návrhem se diskutovalo až moc a že to věci neprospělo. I s ohledem na radikálně odmítavé stanovisko Rady vysokých škol jsem já osobně první verzi bez výhrady podpořil. Postupem času se ale do ní zapracovaly různé modifikace, text se zobecňoval, aby se obrousily hrany. Tím pádem mnoho reformních prvků není jednoznačných a v poslední verzi je tak více věcí, které jsou problematické či s nimiž nesouhlasím.

Se kterými konkrétně?

Sporný bod je určitě právě školné. Z pohledu studentů je logicky nepřijatelné a nemůžeme očekávat, že řeknou - skvělé, super, deset tisíc měsíčně? Není problém! Z pozice vysokých škol už je pohled jiný a výhrady jsou spíše k navrženému „kostrbatému“ mechanismu. Kostrbu návrhu zákona tvoří právě reformní prvky. Do tematiky financování patří vedle školného i tzv. kontraktové financování. Veřejné vysoké školy by nově s ministerstvem sjednávaly víceletý kontrakt, kde by byl ujasněn objem financí, které na to delší období budou mít. A to si myslím, že podporují snad všichni.

V této chvíli totiž plánujeme z roku na rok. Rozpis rozpočtů na jednotlivé školy jsme dostali v polovině ledna, musíme ho rozpracovat v rámci školy a schválit jednotlivými orgány. To znamená, že všechny vysoké školy minimálně první čtvrtinu roku jedou v rozpočtovém provizoriu, pak chvilku normálně hospodaří a vlastně vůbec neví, jaké finance budou mít další rok. To znemožňuje jakékoli dlouhodobé plánování. Kontraktové financování, které školy vnímají jako progresivní prvek, se ovšem samozřejmě příliš nelíbí ministerstvu financí, protože by tím vznikaly v podstatě mandatorní výdaje.

Zavádění kontraktového financování není mediálně příliš prezentováno, emoce zato budí přesun kompetencí v rámci orgánů vysokých škol...

Tato oblast souvisí s „mediálními hláškami“ o narušení akademických svobod. Mně to nepřipadá, že by byly jakkoli výrazně omezeny. Jde tu spíše o vyladění kompetencí mezi akademickým senátem (vrchol-

Ing. Jakub Novotný, Ph.D.
(* 1977, Jihlava)

■ Vystudoval VŠ ekonomickou v Praze na podnikohospodářské fakultě, doktorská studia ukončil na fakultě informatiky a statistiky.

■ Od roku 2005 akademický pracovník na VŠ polytechnické Jihlava (od r. 2006 vedoucí katedry ekonomických studií, 2005–2008 první předseda Akad. senátu školy).

■ Do funkce rektora nastoupil 1. 6. 2010. Je ženatý, má dvě děti, žije v Jihlavě. Záliby - včelaření, hudba, letectví.

Vysoká škola polytechnická Jihlava

■ Veřejná neuniverzitní vysoká škola (nečlenění se na fakulty), jediná veřejná vysoká škola se sídlem v Kraji Vysočina.

■ Zřízena zákonem v roce 2004, má bakalářské obory Finance a řízení, Cestovních ruch, Počítačové systémy, Aplikovaná informatika, Porodní asistentka, Všeobecná sestra.

ným samosprávným orgánem VŠ), rektorem a Správní radou (Radou VŠ). My jsme relativně malá a regionálně orientovaná škola, naše pohledy a cíle jsou oproti univerzitám jiné. Ale na základě našich zkušeností v tom nějaké ohrožení nevidím. Odpůrci reforem se ale zaštiťují omezováním akademických svobod, a to potom samozřejmě zvedá studenty do ulic a ti začínají házet melouny z okna.

A máte pocit, že média věc zkrlesla či podnítila?

Naopak, na obranu většiny novinářů a komentátorů musím říci, že jsou nad věcí a spíše upozorňují na zkrleslení, která v této „revoluci“ probíhají.

Kolem odmítnutí návrhů se objevila i řada dosti emotivních vyjádření...

Bohužel se z toho stala taková až přemédializovaná hysterie. Jednotliví účastníci veřejného života i osobnosti z akademické sféry se k tomu bouřlivě vyjadřují a mnohdy chybí, aby se drželi faktů.

Funguje tu určitá davová hysterie. Reprezentanti studentů naší školy například přijeli z pražského Sněmu Rady vysokých škol doslova v revoluční náladě a měli takové teze, že ministerstvo chce zrušit akademické senáty. Bylo to posunuto úplně jinam, než co v textu skutečně je. Rada z těch revoltujících studentů, a bohužel i účastníků diskuse, se podrobně s textem neseznámila, podléhá emocím a mediálním zkrleslením. Od první verze návrhu k té, která šla do vlády, je ale v mnohém značný posun a spousta připomínek byla zapracována.

Co se bude dít dál?

Nicméně je tu i oficiálně vyjádřený nesouhlas s návrhy. Jaký vývoj lze dál očekávat?

Emoce do toho už vstoupily a těžko říci, co lze očekávat. Ale koncem ledna proběhlo dlouhé jednání rektorů s ministrem školství a výstupem bylo zadání, abychom jako rektori zformulovali zásadní výtky ke znění zákonů, které jdou do vlády. S tím, že ministr záměry zákonů sice nestáhne, ale pokud se objeví nějaký výrazně sporný bod, ještě by ho při projednávání ve vládě mohl vznést.

Jde o věcný návrh zákonů, takže řada věcí je tam v obecnějších tezech a nabízí množství interpretací. Bude tedy záležet i na tom, jak se poté z návrhu zpracuje paragrafově znění. Pan ministr nám nabídl možnost konzultovat posléze právě vznik

vlastního zákona. Nakolik ale bude možné vznikající zákony ovlivňovat, není jasné.

Dokdy mají rektori připomínky ministru předložit?

Padl konkrétní termín, ale byl posléze posunut. Další vývoj lze těžko předjímat, nicméně v půlce února máme dvoudenní zasedání České konference rektorů, takže předpokládám, že nejspíše tam bude debata pokračovat.

Skokan roku

Pojďme od návrhu reforem k trendům jihlavské polytechniky, pokud jde o studijní programy. Po svém předchůdci na postu rektora jste „zdedil“ i některé záměry na magisterské programy. Jde škola i tímto směrem, anebo se soustředí na bakalářská studia?

Soustředíme se na ty obory, které máme, dále na posilování kombinované formy studia a výhledově na případné rozšíření bakalářských oborů. Na zavedení magisterských studií není doba. Jsou tu změny ve financování a ministerstvo se snaží utlumovat právě magisterské obory.

Takže kladete hlavní důraz na přípravu bakalářů k úspěšnému přechodu do praxe?

My jsme byli loni „vláčení po médiích“ jako škola s nejhorší uplatnitelností absolventů. Ohrazoval jsem se proti tomu, protože u mladé školy s prvními absolventy byla řada věcí, které to zkrleslovaly. Letos jsme naopak „skokan roku“, protože jsme snížili nezaměstnanost absolventů na polovinu loňské hodnoty. Dostali jsme se na úroveň mnoha tradičnějších univerzitních fakult. Je to pro nás skvělý výsledek, protože za všechny vysoké školy nezaměstnanost absolventů meziročně mírně vzrostla.

Taková statistika je přece ovlivněna i počtem studentů pokračujících v magisterském studiu, tím, zda škola právě má absolventy v kombinovaném studiu apod...

To ovlivňuje celá řada věcí. Na to jsem právě už loni upozorňoval, že začneme mít absolventy kombinovaného studia a že tím výrazně poskočíme. Navíc nám začínají nabíhat absolventi oborů s jednoznačnou uplatnitelností - porodní asistentky, všeobecné sestry, informatiči. Tam kdo si chce najít práci, ten nemá problém. Teď se tedy zase můžeme trochu chlubit. Ale ukazuje to i na zkratkovitost podobných žebříčků.